

ДЕСЕТА СТАТУСНА КОНФЕРЕНЦИЈА

ХАГ, 26. СЕПТЕМБРА 2005. ГОДИНЕ

Молим устаните.

Међународни кривични суд за бившу Југославију заседа.

Председавајући: Молим најавите предмет.

Секретар: Добар дан, часни суде ово је предмет ИТ 0367 ПТ Тужилац против Војислава Шешеља.

Председавајући: Тако је. Господине Шешељ, можете ли пратити поступак на свом језику?

Др Шешељ: Могу пратити, само бих волео мало гласнији тон преводиоца.

Председавајући: Замолићу нашег официра обезбеђења да појача тон. Да ли сада чујете боље? Да ли је сада боље?

Др Шешељ: Да.

Председавајући: Молим стране да се представе, Тужилаштво прво.

Тужилац: Добар дан, часни суде, виши представник оптужбе Алекс Мартин који је са нама, Алекс Вајтинг који је са нама од недавно, ја се зovem Уертз-Ретзлафф и овде са нама наш кејс менаџер, госпођа Каталинић.

Председавајући: Молим да и стeнд бај заступник одбране потврди своје присуство.

Ван дер Спул: Ја сам овде, мр. Ван дер Спул.

Председавајући: Да ли можете и ви то да потврдите? Да ли је Данијел Саксон још увек на овом предмету или не?

Тужилац: Не, он је заузет на другом предмету, он је на предмету Милошевићу.

Председавајући: Да почнемо ову статусну конференцију. Као што знате, разлог за одржавање ове статусне конференције у редовним интервалима је тај што то захтева правило 65 бис, које захтева у суштини да се статусне конференције одржавају у интервалима не већим од 120 дана. Последња статусна конференција била је 30. маја ове године. Ја ћу укратко да прођем кроз све тачке дневног реда које сам припремио за данас. Почећу са једним захтевом који није још увек решен али надам се да ће ускоро бити решен, он се тиче разних захтева за обелодањивање докумената оптуженог и превода истих. Имали смо већ неколико састанака нас, тројица судија, пошто је ово ствар која се решава у колегијуму и дошли смо до одређеног закључка. Док ово говорим, припрема се писана одлука. Ја ћу говорити и о захтеву број 30, који је оптужени поднео 36. марта 2004. године. Имамо и одговоре Тужилаштва на исте захтеве.

Затим, захтев да се изда налог оптуженом да прихвати документа у електронском формату, који је Тужилаштво поднело 19. априла 2004. године. А такође, имамо и захтев оптуженог да ти материјали Тужилаштва буду обелодањени у писаном облику и на српском језику, а то је поднето 9. новембра 2004. Имамо и одговор тужиоца на исти захтев поднет 29. новембра 2004. Дана 14. децембра 2004. године ја сам одбио захтев оптуженог број 60, који је заправо представљао захтев да се изда дозвола за жалбу. Као што сам рекао, надам се да ћемо ускоро добити коначну одлуку која ће регулисати како ће се вршити обелодањивање и надам се да ћемо бити у стању да ову одлуку уручимо пре него што се реши питање спајања предмета о коме ћу говорити ускоро.

Такође имамо и захтев оптуженог да му се достави материјал који је наведен у предрасправном поднеску Тужилаштва, то је његов поднесак број 67. Сетићете се, госпођо тужилац, да је Тужилаштво поднело свој предрасправни поднесак 14. децембра 2004, уз назнаку да ће касније доставити листу сведока и доказних предмета. Оптужени је на то одговорио својим поднеском који носи број 67, дана 15. децембра и ви сте онда реплицирали 18. јануара 2005. Ово питање се наравно решава, не морате стајати, и информисаћемо вас о томе како је решено када за то дође време.

Затим ћемо говорити о најбитнијим новинама у овој области, а то је захтев Тужилаштва за спајањем предмета. Све ово се десило од последње статусне конференције. Сетићете се да сам рекао раније да је последња статусна конференција била 30. маја, а следећег дана тачније 1. јуна 2005. Тужилаштво је поднело свој захтев за спајање предмета, тражећи да се споји овај предмет са предметом против Јовице Станишића и Франка Симатовића, као и са предметом против Милана Мартића. За оне међу вама који не знају шта се десило, после подношења овог захтева председник овог Међународног суда је прво прераспорио предмет Шешељ и доделио га Претресном већу број 3. Дана 7. јуна 2005, а затим 5. јула 2005. председник је поново прераспорио предмет Шешељ и доделио га поново Претресном већу 2. У исто време одређена су тројица судија који ће чинити Претресно веће 3 у сврху решавања захтева за спајањем предмета, у овом случају и у другим случајевима. То Претресно веће је већ донело две одлуке о сличним захтевима за спајањем предмета и пошто ја такође представљам члана тог Претресног већа, могу рећи да управо разматрамо оправданост захтева Тужилаштва за спајањем овог предмета са другим предметима које сам поменуо. Одлука по том питању се очекује релативно ускоро. Међутим, морам рећи да је захтев Тужилаштва за спајањем предмета у овом случају, због проблема са преводом поднет тек 19. јула, у време када је судски распуст већ почео и тек недавно смо заправо почели да разматрамо то питање. Због тога ја као предрасправни судија не решавам то питање нити га решава Претресно веће број 2. То питање решава и за њега је надлежно Претресно веће број 3, у коме је председавајући судија Робинсон, а друга двојица судија су судија Лиу и ја.

Још једно питање о коме ћемо разговарати у две фазе је оспоравање оптужнице од стране оптуженог. Сетићете се да је 22. октобра прошле године Тужилаштво тражило одобрење да се унесу измене и допуне у постојећу оптужницу која је потврђена 14. фебруара 2003. Моје расправно веће је 27. маја 2005. дало принципијелно одобрење за овај захтев Тужилаштва, одредивши да је предложена измењена и допуњена оптужница од сада оперативна оптужница, она са којом се ради. Такође смо тражили и нека додатна, мања разјашњења. Дана 3. јуна Тужилаштво је поднело тзв. коригендум уз ту измењену и допуњену оптужницу, дајући разјашњења која је тражило Расправно веће и 8. јула ми смо одобрили тај коригендум делимично и тражили такође од Тужилаштва да поднесе модификовану измењену и допуњену оптужницу у складу са тим разјашњењима. Тужилаштво је ту модификовану измењену и допуњену оптужницу поднело 12. јула и 8. септембра 2005. оптужени је поднео свој поднесак број 101 и прелиминарни поднесак број 102 по правилу 72 Правилника о поступку и доказима. Ова два документа су поднесци у којима оптужени оспорава модификовану измењену и допуњену оптужницу и такође још једном оспорава законитост Међународног суда за бившу Југославију и наводи одређене недостатке у облику модификоване измењене и допуњене оптужнице. Тужилаштво је поднело свој одговор на ова два поднеска одбране 16. септембра 2005. године, у коме каже да је дужина поднесака оптуженог већа од онога што дозвољава директива овог Трибунала и тражило је од Претресног већа да одбије захтев оптуженог и да затражи од њега да припреми нови поднесак у одговарајућем, прописаном формату, пре 7. октобра 2005. године. Пре свега неколико дана 23. септембра, ја сам донео писану одлуку у којој сам одбио да прихватим прелиминарне поднеске оптуженог из разлога који сам управо поменуо, због тога што они нису у складу са ограничењима дужине која

прописују наша правила о поступку и доказима као и наша директива. У тој одлуци сам такође наложио оптуженом да изнесе своје приговоре уколико то жели, али у оквиру ограничења која прописује наша директива о пракси и не касније од 7. октобра.

Ја бих хтео за сада само да знам да ли су сви добили примерак ове одлуке и конкретно да ли је оптужени то добио на свом језику, пошто је то недавна одлука.

Др Шешељ: Ја ту одлуку нисам добио на свом језику, а пред собом имам упутство о дужини поднесака и захтева, у коме нигде није одређено коликог обима може бити приговор на оптужницу. Овде се говори о интерлокуторним жалбама, дакле, када одбијете мој приговор па се жалим Жалбеном већу, онда се каже...

Председавајући: Станите мало, не желим сада никакве аргументе о овоме, хоћу само да ми потврдите да ли сте добили примерак ове одлуке на свом језику, а ако нисте, наравно, крајњи рок који сам ја одредио, 7. октобар, ће морати да се преиспита. Госпођо секретар, морао бих да знам тачно када је ова одлука преведена и уручена на српском језику оптуженом.

Секретар: Распитаћу се, часни суде, и сазнаћу.

Председавајући: Ако буде потребно, ја ћу преиспитати свој крајњи рок и одредити нови рок. Ако имате нешто конкретно да кажете у вези дужине докумената, конкретно у вези таквих и сличних поднесака, напишите то и то питање ће бити решено, али нећемо сада полемисати о томе овде. Наша директива је врло јасна и врло је јасно у њој написано на која документа се односи.

Сада ћемо прећи на питања обелодањивања и желео бих да почнем са питањем обелодањивања по правилу 66а (и). Сетићете се да је 11. фебруара прошле године био датум када смо донели одлуку о необелодањивању јавности у складу са правилом 53 одређених изјава сведока које потпадају под правило 66. Пошто је од тада прошло много времена и од тада смо добили много поднесака, одговора, реплика и одлука, сада ћу резимирати како стоје ствари.

Шестог децембра ми смо донели поверљиву одлуку о захтеву Тужилаштва за заштитним мерама за сведоке током предрасправне фазе. У прилогу те одлуке био је анекс а, који је поверљив и екс парте, у коме се наводе разлози за одређивање тих заштитних мера за потенцијалне сведоке о заштитним мерама које укључују одгођено обелодањивање идентитета неких потенцијалних сведока оптуженом, али не касније од 30 дана пре потврђеног датума суђења. Затим, 27. маја ове године претресно веће је донело одлуку о трећем и четвртном захтеву Тужилаштва за заштитним мерама за сведоке током предрасправне фазе уз анекс који је опет поверљив и екс парте, којим се одређују псеудоними неким додатним потенцијалним сведоцима, а такође се одређују и заштитне мере које су већ дате у претходној одлуци и каже се да се оне настављају у односу на одређене сведоке, а та одлука такође налаже и одгођено обелодањивање имена и идентитета одређених додатних сведока. У нашој одлуци о петом захтеву Тужилаштва за заштитним мерама за сведоке током предрасправне и фазе суђења, коју смо донели 6. јула, дали смо додатни псеудоним једном потенцијалном сведоку и одобрили одгођено обелодањивање идентитета тог сведока, али смо истовремено сматрали да је прерано да одредимо захтеване заштитне мере у вези самог суђења у овој фази. Да ли има Тужилаштво нешто да дода?

Тужилац: Ми смо неколико пута већ покушали електронски да обелоданимо материјале које сте поменули и ово је одбијено па због тога чекамо вашу одлуку. Када та одлука буде донета, ми можемо своју обавезу извршити врло брзо.

Председавајући: Хвала, извините, имате ли још нешто да кажете.

Тужилац: Хтела сам да додам још једну ствар. Ми смо заправо обелоданили на папиру неке материјале које је тражио оптужени у свом поднеску број 67, као што сте ви сами рекли, и хтела сам само да то потврдим да смо то урадили на папиру.

Председавајући: Хвала. Господине Шешељ, да ли желите да коментаришете нешто о обелодањивању по правилу 66а (ии) само по том питању?

Др Шешељ: Да. Ја сам добио привремени списак сведока које Тужилаштво намерава да позове у овоме процесу и ви знате, господине Агиус, да се ја никада до сада нисам противио ниједном захтеву Тужилаштва за тајношћу тих сведока. Ја сам хтео да се убрза поступак и да што пре почне суђење. А сада сам видео да заправо Тужилаштво има један недопустив мотив, разлог да не обелодањује имена сведока, јер тој мери оно прибегавало не да би заштитило сведоке којима нико не прети, него само зато што је реч о лажним сведоцима.

Друго, ја никада нећу примити ниједан документ у електронском облику, ја сам ту одлуку давно донео. А ви можете да ми судите и без мог присуства – мене ни то не би изненадило – али ми никада нећете уручити ниједан документ у електронском облику и никада нећу примити ниједан документ који није на српском језику. Да ли се овде нешто искључило? Дакле, никада ниједан документ нећу примити који, је ли могу да говорим, шта је ово?

Председавајући: У чему је проблем?

Др Шешељ: Имам утисак као да сам искључен. Никада ниједан документ нећу примити који није на српском језику.

И треће, ја сам поставио и захтев да ми се доставе све изјаве свих сведока у било ком предмету који су моје име помињали приликом сведочења или приликом испитивања од стране Тужилаштва, па ни то још нисам добио. А без тога ја такође нисам у стању да адекватно припремам одбрану.

Председавајући: У реду, ово питање ће бити укључено у нашу очекивану одлуку коју сам већ поменуо.

Сада прелазимо на обелодањивање по правилу 66б. Као што знате и као што се вероватно сећате, на конференцији од 14. јуна 2004, после захтева оптуженог у складу са правилом које сам поменуо, правилом 66б, ја сам наложио Тужилашству да обелодани примерке изјава свих сведока Тужилаштва који помињу име оптуженог и због тога сам вас замолио, господине Шешељ, да се ограничите на обелодањивање по правилу 66а (ии) због тога што сада прелазимо на друго питање. Пре обелодањивања ових изјава те изјаве је требало да се поднесу прво Претресном већу да оно одобри одређене редакције, тј. брисања, и после тог разматрања Тужилаштво је поднело свој захтев поверљив и екс парте за необелодањивањем идентитета и свих информација које могу идентификовати сведока подневши уједно Претресном већу 19 изјава сведока у целини са предложеним редакцијама. Касније, 13. августа Тужилаштво је поднело и најаву одгођеног обелодањивања у складу са правилом 66б, у коме указује да ће одгодити испуњавање своје обавезе обелодањивања до краја у погледу свих изјава сведока у којима се помиње оптужени, док Претресно веће не донесе своју одлуку. Као што сам рекао, ово питање је покривено у нашој одлуци која ће бити донесена по захтеву број 30, а онда ћете ви бити у стању да извршите своју директиву. Господин Шешељ је већ рекао шта има по овом питању. Шта има да каже Тужилаштво.

Тужилац: Хоћу само да кажем да је сав материјал припремљен, може се обелоданити чим одлука буде донета.

Председавајући: Прелазимо онда на материјал по правилу 65р. Ово је важно питање јер се мало искомпликовало. Наиме, као што сам раније рекао, тужилац је 14. децембра 2004,

поднео свој претпретресни поднесак и ту је навео да ће доставити листу сведока након што буду успостављене заштитне мере. Претресно веће је донело одлуку, и то другу одлуку о заштитним мерама 21. децембра 2004. године, након чега је тужилац поднео трећи, па затим и четврти захтев за заштитне мере. Одлука по том питању је већ донесена, али ако сам добро схватио, још увек није преведена. Хтео бих само да ми то госпођа секретар потврди и то што је могуће прије. Такође, морам нагласити да је и пети такав захтев поднесен од стране тужиоца, и то 26. маја 2005. године. Оно што ме сада занима је можемо ли очекивати додатне захтеве за заштитне мере.

Тужилац: Часни суде, заправо је у припреми један такав захтев, а он се односи на онај измењени део оптужнице, зато јер ми нисмо подносили ништа у вези са измењеним деловима оптужнице па смо ово припремили, а оно што вам сада могу рећи је да је реч о можда 21 изјави сведока које треба редиговати, а сведоци с тим у вези требају псеудоним и делимично одгођено обелодањивање. То ће бити поднесено ове недеље.

Председавајући: Дакле, чињеница да смо ми донели одлуку по пет таквих захтева вама не значи ништа, односно сада сте у припреми шестог таквог захтева.

Тужилац: Да, али само у односу на оне измењене делове оптужнице који се односе на кривична дела почињена у основи, односно на базу злочина.

Председавајући: У реду. С тим у вези се појављује једна нова ствар – може се читав тај аспект заштитних мера прилично комплицирати, поготово ако узмемо у обзир овај захтев за спајање поступка који се решава. Наравно, ја не знам хоће ли доћи до спајања или неће, али ако бисмо могли претпоставити у сврху аргумента да се одобри предлог за спајање поступка, какав би онда био став у вези са сведоцима, и то оним сведоцима за које је наведено да ће доћи, да ће се појавити у предметима против ових других особа. И што је са сведоцима које сте ви навели као ваше сведоке у овом предмету и за које сте тражили заштитне мере. То ће, наиме, увелико комплицирати целу ствар и наш сценариј. Неће утолико што и овако и онако господин Шешељ за сада сам у поступку, али ако му се придруже други, имаћете проблем.

Тужилац: Часни суде, у предмету Мартић све заштитне мере су затражене и одобрене, али...

Председавајући: Да, али то се односи на оптуженог Мартића. Може бити још других у вези којих нисте тражили заштитне мере, а за које ћете можда тражити заштитне мере уколико се оптужени Шешељ споји са Мартићем.

Тужилац: Ако би се предмети спојили, ми ћемо морати, наравно, ревидирати читаву нашу листу сведока јер ће се можда догодити да ћемо неке сведоке морати избацити или неке нове додати, а то, наравно, значи да ћемо морати ревидирати наш став у вези заштитних мера, то је сигурно.

Председавајући: Господине Шешељ, ја све ово говорим нарочито зато што мислим да је ова тема, листа сведока и листа доказних предмета, ушла у прилично комплицирану фазу. Наиме, то сада овиси у првом реду о томе што ће одлучити веће које пресуђује о предлогу за спајање поступка. Уколико дође до спајања, очито ћемо морати ревидирати све ово што смо рекли у вези листе сведока, заштитних мера и доказних предмета. Уколико до спајања не дође, онда ћемо, ја мислим, моћи финализовати ову ствар. Ја не тражим сада од вас да коментирате ово, јер мислим да је за сада то преурањено, али то је једини начин на који можемо моментално поступити. Ја нећу ни на који начин овде покушати прејудирати одлуку будући да је реч о одлуци која је још увек у поступку.

Следећи на реду је материјал по правилу 68, односно ослобађајући материјал, материјал ослобађајуће природе. Као што знате, у вези са овом ствари постоје два аспекта.

Један је модус обелодањивања. О томе ћемо говорити и о томе ћемо донети одлуку у склопу оне одлуке коју сам ја већ најавио, а која се конкретно односи и на материјал по правилу 68. Други аспект овог проблема је да ли ви имате доступан сав тај материјал и јесте ли га обелоданили до сада оптуженом и да ли евентуално остаје нешто што није обелодањено и на којем језику.

Тужилац: Часни суде, ми смо врло мало тога обелоданили на папиру, ограничени смо средствима у том смислу, остало још увек стоји јер имамо исти проблем. Ми желимо електронским путем извршити обелодањивање, наравно, на језику на којем је документ тренутачно доступан. Уколико одлука већа буде различита, уколико будемо морали на папиру све ово обелоданити, ми то можемо учинити у релативно кратком времену, али уколико морамо све то учинити на српском језику, онда ћемо морати рачунати на дуги поступак превођења.

Председавајући: Да, али можете нам помоћи, наиме можете нам рећи на којем су језику углавном, односно на којем је језику већина тих докумената.

Тужилац: Ево, колега ми каже да је већ 70 посто материјала на српском. Остаје можда 25 посто тог материјала да се преведе, дакле, велика већина може бити обелодањена врло брзо.

Председавајући: Поново не желим прејудиирати ово питање, госпођо тужилац. Наиме, ово је нешто о чему су расправљала многа већа, мислим да се и Жалбено веће изразило по том питању, питању да ли материјал по правилу 68. треба бити преведен или не. Не желим ово прејудиирати јер постоје аргументи, поднесци у вези с тим и то ћемо решавати како будемо одмицали у нашем раду. Међутим, када је реч о оних 25 посто материјала који нису на српском језику, дајте нам неку идеју о томе о којој количини се ради, колико је то.

Тужилац: На жалост, часни суде, ја вам не могу одговорити на то питање.

Председавајући: У реду, али ако у догледно време можете доставити ту информацију у Секретаријат, то би нам доста помогло.

Тужилац: Свакако, ја ћу то проверити.

Председавајући: Хвала. То кажем зато што сте се, колико се могу сетити, на барем једној или две статусне конференције у погледу правила 68 обавезали, наравно без прејудиирања исхода одлуке о модусу обелодањивања докумената, да ћете доставити копије материјала по правилу 68 оптуженом, и то на папиру. Дакле, ви сте показали спремност да сурађујете са Расправним већем по овом питању и управо зато вас питам да ли можете ту информацију доставити.

Тужилац: Да, часни суде.

Председавајући: У реду, хвала. Желите ли ви коментирати ово у вези правила 68 и обелодањивања тих докумената? Претпостављам да прво требате причекати одлуку о модусу обелодањивања материјала и онда, уколико будете имали неких притужби или нешто будете хтели у вези тога рећи, можете то чинити и касније. Али у овом тренутку, све овиси о томе каква ће одлука бити донесена по том питању.

Др Шешељ: Имам један коментар, господине Агиус, који бих морао одмах да изнесем. По дефиницији, тужилац је службеник међународне правде и његова обавеза обелодањивања ослобађајућег материјала и у том смислу помагања оптуженом подједнако је важна као обавеза кривичног гоњења. Пред собом тужилац има две једнако важне обавезе, али он за ову обавезу за коју сам ја заинтересован нема ресурса, каже. Мораће тужилац да докаже да је подједнаке ресурсе, идентичне ресурсе уложио у кривично гоњење и у проналажење ослобађајућег материјала којим би помогао моју одбрану. Само тада ће се моћи рећи да је исправно вршио

своју дужност. Овде тужилац не штеди ресурсе у сврху кривичног гоњења, чак и ако то значи подмићивање лажних сведока, а са друге стране увек јадикује да нема средстава, да нема ресурса да обелодани оно што је најједноставније – материјал на српском језику и на папиру. Каква год буде одлука, ја никакав материјал нећу примити ако није на српском језику и ако није на папиру. Нема те силе која ме на то може присилити. Међународни фактор о људским правима мени то гарантује. И не треба уопште та игра да се игра само да би се време губило.

Председавајући: Да, господине Шешељ, мислим да сте овде већ довољно дуго да знате да нисте ви тај који поставља правила већ ми и да их ви морате прихватити. Уколико их не будете прихватили, мораћете прихватити неке последице. То је број један.

Број два, уверавам вас да ни на који начин не може тужилац избећи своју одговорност, своју обавезу по правилу 68 изговором да нема довољно средстава. Уверавам вас да ћу учинити све што је у мојој моћи да се побринем да се обелодањивање по правилу 68 изврши на онај начин на који буде одлучено и у потпуности.

Пре него што пређемо на задњу тему дневног реда – измењена оптужница, односно предлог тужиоца да се измени оптужница, који је поднесен 12. јула 2005. године у вези са измењеном оптужницом, а на основу упутстава Расправног већа и из одлука 27. маја односно 8. јула. Ја сам ово споменуо на почетку ове статусне конференције, а спомињем ово и сада, будући да сам погледао предлог за измену оптужнице па бих хтео чути ваш став односно хтео бих заправо видети ваше аргументе, и то по могућности у писаном облику, јер ствар није онолико једноставна колико се можда на први поглед чини у погледу тога да ли ова нова модифицирана измењена оптужница укључује нове оптужбе или не. Разлог је, дакле, врло једноставан. Уколико се нове оптужбе уводе овом измењеном оптужницом онда, наравно, мораћемо проћи кроз одговарајући поступак поново, односно мораћемо имати поновно изјашњавање оптуженог и то по правилу 50 и(б), наиме мораћемо му дати прилику да се изјасни по новим оптужбама уколико то жели. Дакле, да се изјасни по оптужбама измењене оптужнице у оној мери у којој она садржи нове оптужбе. Стога бих хтео да размислите о овоме, поготово што се Тужилаштва тиче, можете ли ви прихватити то да модифицирана измењена оптужница садржи нове оптужбе да је то доиста тако. Ако ви то прихватите, ми можемо закључити дебату по том питању и одредити датум за изјашњавање по новим оптужбама. Уколико се не слажете са овом тврдњом, ја ћу дати рок у оквиру којег можете изнети своје разлоге зашто се не слажете са тврдњом, са мишљењем да су нове оптужбе садржане у модификованој измењеној оптужници. Наравно, и оптужени ће имати прилику изнети свој став. Али ако би се ви сложили с тиме да то јесу нове оптужбе онда не морамо саслушати ни оптуженог по томе јер ово заправо иде њему у прилог.

Тужилац: Ми смо већ били изненађени чињеницом да није заказано ново појављивање оптуженог. Јер иако се ради о истим тачкама оптужнице, ако их добро погледате, видећете да је понашање у основи далеко сложеније и садржи неке нове ствари. Према томе, можемо се с тиме сложити.

Председавајући: Слажем се са вама, госпођо тужилац, ја сам то хтео чути од вас, па ћемо тако и наставити. Дозволите да објасним, господине Шешељ. Ви знате да је поднесен тај захтев односно предлог за модифицирану измењену оптужницу. Мени се чини да она садржи нове оптужбе јер се ви сада теретите за неке додатне догађаје, мада су они инкорпорирани у већ постојеће тачке оптужнице. Такође, дошло је до промене у овој модифицираној измењеној оптужници у погледу радњи у вези са говором мржње, а што донекле измењује сада оне оптужбе које су биле на снази док оптужница није била измењена. Наша правила захтевају следеће. Уколико дође до промене оптужнице на начин да она садржи нове оптужбе, онда морамо посегнути за оним поступком који је примењен када сте дошли овде први пут, односно морате ступити пред Веће да се изјасните о кривизи, јер ће вам се том приликом објаснити

нове оптужбе и затражиће се од вас да се изјасните. Ми то нећемо урадити данас. Ми ћемо заказати рочиште у ту сврху. Настојаћемо да то буде идуће недеље, почетком идуће недеље ако је могуће и ви ћете бити у складу са тим обавештени када ће доћи до овог новог ступања пред суд односно изјашњавања о кривици које ће бити, наравно, врло кратко. Од вас ће се тражити да се изјасните да сте криви или да нисте криви или ћете моћи да остварите своје право на путњу.

Последње на дневном реду су услови притвора оптуженог. Пре него што затражим коментар од вас, молим вас, господине Шешељ, немојте ме прекидати док говорим. Ја вам дајем сваку могућност да кажете што желите рећи, али желим завршити оно што ја имам за рећи. Дакле, услови притвора. Ви ћете се сетити да је на задњој статусној конференцији оптужени изразио неке притужбе. Након тога сам се посаветовао са колегама који су заједно са мном у већу па смо именовали два стручњака, једног лекара специјалисту за алергије и другог стручњака који је имао задатак да испита, анализира околину. Реч је била о томе да се обави преглед не само оптуженог, већ и да се анализира зрак у оном делу Притворске јединице, односно у ћелији где је оптужени. Ова два стручњака, као што сам објаснио, су поднели своје извештаје. Један је извештај о квалитети зрака у Притворској јединици, а други је извештај о алергији на полен оптуженика. Пре него што наставимо, ја бих само хтио знати да ли сте добили примерак овог извештаја на вашем језику.

Др Шешељ: Један сам примерак добио на српском језику, а неки додатни материјал, који је био комплетнији су покушали да ми уруче на енглеском и чини ми се холандском језику и ја то нисам примио јер примам само на српском језику, тако да заправо не знам шта јесам, шта нисам примио.

Председавајући: У реду. Ово што ћу сада рећи неће прејудуцирати то имате ли ви право примати сваки поједини документ на властитом језику или не. Али што се тиче ствари везано за ваше здравље, наравно, увек ћу стати на вашу страну и очекујем да ће сви такви документи бити предани вама, сви релевантни документи, на језику који разумете. Ситуација је следећа: ми смо тај извештај добили недавно, чини ми се прије две недеље, ја сам га проучио, то су исто учиниле и моје колеге из већа и ми морамо расправити о читавој ствари и донети одлуку. Ја сада не могу од вас затражити да коментирате документ ако нисте видели документ у целости, али ако желите нешто с тим изјавити, свакако то можете учинити. И још да вам кажем следеће: извештај који сам ја видео садржи назнаку тога да је концентрација полена у зраку виша у одређено доба године. Ово није један такав период, дакле, ова анализа није вршена у том периоду када је концентрација полена на вишој разини. Оно што ми морамо сада учинити је – одлучити да ли ћемо ово сматрати комплетним извештајима, да ли ћемо их као такве узимати у обзир или ћемо морати читаву ствар поново анализирати и поново проценити, како у погледу вас, који имате тај проблем, који имате ту алергију, тако и у погледу квалитете зрака у Притворској јединици у одређено доба године. Нисмо имали још прилике о томе расправити ја и моје колеге, али у сваком случају то ћемо учинити ускоро. Ако ви желите дати неку изјаву у погледу тога, само, дакле, о овој ствари, изволите то учинити. Ако желите касније изнети свој став, даћемо вам могућност да то учинити када сте проучили све документе. Уколико буде потребно и посебну статусну конференцију ћемо у ту сврху заказати. Изволите, господине Шешељ.

Др Шешељ: Ја сам вама, господине Агиус, већ писао један поднесак у коме сам вам скренуо пажњу да по мом мишљењу секретар суда Ханс Холцијус намерно чека да прође сезона полена како би обавио та истраживања. Истраживања су обављена ван сезоне, па ипак, ако сте видели завршни лекарски извештај, лекар је установио да је врло вероватно да је промена услова боравка у затвору код мене погоршала симптоме који се тичу алергије и астме. То је за мене довољна сатисфакција. Да вам искрено кажем, ја не очекујем уопште да ће и

Судско веће и затворска управа ишта учинити да се то стање поправи. Ја више ту немам никаквих илузија, али бих имао неке друге ствари, које се тичу самог процеса да изнесем овде у оквиру статусне конференције. На то вам скрећем пажњу да не бисте завршили пре него што ми дате реч о томе.

Председавајући: Не, то се свакако неће догодити, господине Шешељ. Што се тиче неких других услова притвора, имате ли још нешто за изнети, још каквих притужби осим ове у вези са алергијом?

Др Шешељ: Да. Управник Притворске јединице Тимоти мек Феден наставља систематски да ме малтретира. Одбија било какво фотокопирање материјала, чак када напишем поднесак на једној или на две стране, стражи је забрањено да ми то фотокопирају, него кажу да морам писати још један поднесак да би ми се то дозволило. Значи, морам двоструко писати.

Друго, већ сам вам на прошлој статусној конференцији скренуо пажњу да ја овде, интензивно спремајући своју одбрану и посебан вид те одбране, проучавам документацију, литературу итд. и мени се више стотина страна руком писаних нагомилало, чије бих копије морао да доставим стручном тиму за помагање моје одбране. Писано сам се обратио управнику са захтевом да ми се то омогући, никада ми управник на тај захтев није одговорио. Значи, оно што је најједноставније, што је најнижи технички ниво услова за спремање одбране, могућност фотокопирања, мени се оспорава. А нуди ми се компјутер, нуди ми се лап топ. Па дајте, омогућите ми минимум техничких средстава. Немојте ми нудити оно највише, дајте ми бар минимум. Не дају ми тај минимум.

Друго, приликом посете моје породице почетком овога месеца ја сам припремио неких 1000 страна разних судских докумената који су доступни јавности. Раније сам ја износио оне који нису доступни јавности са обавештењем члановима мог стручног тима да се тиме не сме наступати у јавности и они то никада нису прекршили. Сада је управник задржао пет дана, док није прошла моја посета, те документе, није их предао мојој породици и документа су ми после враћена. Ја елементарне комуникације немам са члановима стручног тима за припрему моје одбране. Раније сам износио та документа сасвим нормално. Подсећам вас да је једном приликом управник на моје захтеве да ми се омогући фотокопирање цинично одговорио да набавим индиго папир па да пишем у дуплику. Ја мислим да је то ван сваког достојанства, елементарног достојанственог понашања према притвореницима Међународног суда. То је нешто што битно онемогућава и омета моју одбрану и захтевам да Судско веће донесе одлуку којом би такво шиканирање од стране управника у будућности спречило.

Председавајући: Господине Шешељ, господин Мек Феден који је управник Притворске јединице има нека правила, прописе које мора следити, које мора поштовати. Ја мислим да ти прописи не захтевају од њега фотокопирање докумената за притворенике, међутим, уколико ситуација доиста јесте таква, ја једноставно не могу њему наложити да удовољи вашим захтевима за фотокопирање зато јер једноставно такву ствар не могу покренути. Али, оно што могу учинити је да овај део транскрипта записника са данашње седнице дође до њега, па да он, уколико то буде хтео, вама одговори, односно одговори на ваше оптужбе. Оно што могу рећи је да сте ви, како ми се чини, прва и једина особа која се до сада тужила на управника господина Мек Федена. Мислим на притворенике. Наравно, ја ћу му дати прилику да на ово одговори уколико буде хтео одговорити. Уколико се он одлучи да не одговори, онда оно што могу учинити јесте да апелирам на вас да те конкретне захтеве упутите секретару суда или Претресном већу. Секретар суда има своје надлежности, управник своје, ми се можемо у њихове надлежности мешати једино када се оне преклапају са нашим надлежностима или када проблеми угрожавају правично суђење. Дакле, госпођо представнице Секретаријата, ја вас молим да овај део записника са данашње седнице пошаљете господину Мек Федену, да га

позовете да изнесе своје коментаре уколико то жели, у оквиру недеље, рачунајући од данас, дакле, седам дана, то је рок за подношење његовог одговора.

Што се тиче алергије на полен, уколико морамо организирати још једну посебну ад хок статусну конференцију ми ћемо то учинити, али као што сам већ рекао, морам о томе још разговарати са колегама када буде доступан цели садржај ових извештаја. Изволите.

Др Шешељ: Има још неколико проблема о којима желим да говорим. Прво, у јуну месецу обавестила ме је секретарица вашег већа да је Тужилаштво поднело захтев да се против мене покрене кривични поступак због кривичног дела непоштовања суда и да је Судско веће тај захтев одбацило. Да је захтев поверљив и екс парте. Али ја морам бити обавештен о том захтеву. Не може тај захтев бити толико поверљив да ја уопште не знам који су били разлози Тужилаштва.

Председавајући: Станите. Господине Шешељ, рећи ћу вам само једну ствар. Ви овде не одређујете правила, то радимо ми и када смо ми једном одлучили о некој ствари ви немате никаквог права да даље о томе расправљате. Следеће питање?

Др Шешељ: По мом мишљењу ја имам право да знам, јер се то мене тиче.

Председавајући: Ми смо одлучили да ви немате права да знате више него што смо ми то одредили и то је крај расправе по том питању.

Др Шешељ: Веома сам задивљен таквим вашим ставом. Друго, у току јуна месеца управник затвора је обавестио Тужилаштво о садржају једног мог телефонског разговора, а Тужилаштво је проценило да то може бити разлог за покретање новог захтева за кривично дело непоштовања суда и на основу тога секретар је издао забрану да два месеца не могу имати никакав контакт, ни телефонски, ни посету, ни са породицом, ни са ким живим. Прошла су та два месеца, а уопште се не покреће тај поступак за непоштовање суда. Како је то могуће да се донесе таква одлука. Ја се спремам и за одбрану поводом тога. Поступка нема, два месеца прошла и ником ништа, као да се ништа није десило. Долазим из правног система који има многе слабости, али тако нешто није могуће тамо. Захтевам да се покрене поступак за непоштовање суда поводом истих разлога због којих сам два месеца имао забрану комуникације са породицом и са сваким другим. У случају да се не покрене поступак, захтевам покретање поступка против управника Притворске јединице и секретара суда Ханса Холцијуса за злоупотребу службеног положаја. Јер ако они не докажу да сам ја починио кривично дело непоштовања суда, онда ја имам конкретне доказе да они злоупотребљавају положај и да ме намерно малтретирају кроз ту злоупотребу.

Даље, ја сам у неколико наврата подносио писмено захтев Секретаријату, а тај захтев сам понављао и на ранијим статусним конференцијама, да ми се на српском језику доставе све пресуде Међународног суда за Руанду на које се позива Тужилаштво у претпретресном и другим поднесцима у мом предмету. Ваљда је то моје елементарно право да се с тим примерима правне праксе упознам јер на томе Тужилаштво базира сву стратегију оптужнице. Једном је Секретаријат суда покушао да ми једну од тих пресуда достави на енглеском језику. Пошто сам ја одбио, престали су да уопште одговарају на моје захтеве.

Треће, тражио сам писмено од Секретаријата да ми се достави пречишћени текст Правилника о поступку и доказима и неколико пута тај захтев поновио – Секретаријат једноставно ћути. Ја немам комплетан текст Правилника о поступку и доказима. У току прошле године најмање једна измена ми никада није достављена, ни појединачно, најмање једна. Члан 11 бис никада нисам добио у форми измена и допуна Правилника о поступку и доказима.

Четврто, још није решено питање мојих правних саветника и нормалне комуникације са стручним тимом који помаже моју одбрану. Ја немам са њима право на привилеговане

састанке, дакле, састанке који се неће надзирати и прислушкивати и још немам право на привилеговане телефонске разговоре са њима, што имају сви други оптуженици, а ја сам већ две о и године у притвору. Моје елементарно право на одбрану није регулисано.

Ви се сећате, господине Агиус, то је сада пето што имам да изнесем, да сте донели одлуку, пошто се ни транскрипти статусних конференција, ни судских процеса не преводe на српски језик, да ми се дају видео снимци статусних конференција, а касније да ће ми се давати видео снимци када почне процес са означеном минутажом како бих се, када нешто цитирам, могао позивати на тачну минутажу када је то изречено. Са прошле статусне конференције ја још нисам добио видео снимак. Пуна четири месеца је прошло. Раније су то давали ургентно, није пролазило више од недељу дана.

То су проблеми који се надовезују на проблем плаћања трошкова. Чланови стручног тима који помаже моју одбрану, који раде врло интензивно, већ су урадили много посла а ја им дугујем много новца. Ја сам изразио спремност у разговору са члановима Секретаријата да део сопствене одбране сам финансирам у оквиру својих могућности. Али оно што ја не могу, то мора да финансира Секретаријат јер мени Статут међународног суда гарантује одговарајуће ресурсе за припрему одбране, одговарајућа средства. То је члан 21, тачка 4, подтачка б Статута Међународног суда. Мени чланови стручног тима који помаже моју одбрану прете да ће престати да раде тај посао ако им бар не платим заостала дуговања, а ти су износи већ веома велики и базирају се на трошковницима који постоје у овоме суду.

И на крају, господине Агиус, морам да вам скренем пажњу да сам и приликом првог појављивања имао примедбу на поступак јер члан 20 Статута каже да се оптужени изјашњава пред Судским већем, а не судијом појединцем о евентуалној кривици. Прошли пут је то било пред судијом Шомбургом као појединцем, што је значило директно кршење Статута. Ја не знам у који ћете ви дан заказати то ново прво појављивање, односно изјашњавање о кривици, али вас упозоравам да ће морати да се чита цела модификована проширена оптужница. То је моје право. У целости ће се читати. И захтевам да то никако не буде уторак, среда, четвртак и петак следеће недеље, јер имам веома јаке приватне разлоге, о тим разлозима се ви можете информисати код управника притворске јединице. Дакле, може понедељак, ако не понедељак, онда да то буде следеће недеље. Ја ћу инсистирати да се у том смислу стриктно поштује члан 20 Статута, јер мислим да се ни Правилником о поступку и доказима не може мењати нека изричита одредба Статута. То је све што сам имао за данас.

Председавајући: Поново вам кажем, господине Шешељ, немојте покушавати да прописујете наша правила. Следеће ваше ступање пред суд ради изјашњавања о кривици биће одржано онако како пише у правилима и како се увек одржавало до сада. Решаваћемо ова питања једно по једно. Ако желите, можете само прокоментарисати, госпођо тужилац, питање због чега још увек није почео поступак о непоштовању суда после ове информације коју је наводно примио оптужени од једног чувара у Притворској јединици. Имате ли нешто да кажете?

Тужилац: Могу вас укратко информисати о томе. То што је оптужени рекао у јуну 2005. представља кршење правила притворске јединице о комуникацији и због тога смо ми тражили да се његове привилегије у погледу комуникације ограниче. То је оно што се и десило. Нисмо ни покушали да поднесемо, нити смо поднели било какав захтев за покретање поступка за непоштовање суда. То чак није никада било ни у питању, нити је о томе расправљано.

Председавајући: Хвала, госпођо. Друга ствар тиче се опет једног питања које сте ви покренули, господине Шешељ, а то је нешто што регулишу Секретаријат и управник Притворске јединице а не Претресно веће, тако да се у то нећемо мешати.

Даље, покренули сте још једно питање, а то је да очекујете од секретара овог Трибунала да вам достави све одлуке Међународног суда за Руанду. И схватио сам из тога што сте рекли да сте добили до сада само један превод. Ми, понављам, не можемо да се мешамо у то шта Секретаријат сматра својом обавезама а шта не. Уколико нисте задовољни неком одлуком Секретаријата у погледу овога, имате право да поднесете неки захтев или поднесак, а онда, уколико то спада у нашу надлежност, уколико имамо то право, ми ћемо размотрити начин на који је Секретаријат искористио своје дискреционо право, али нећемо да се мешамо у њихове одлуке уколико су они своје дискреционо право искористили у складу са Статутом и правилима.

Даље, уложили сте жалбу да нисте добили комплетан примерак Правила о поступку и доказима и конкретно сте рекли да, на пример, нисте добили пречишћену верзију на свом језику правила 11 бис. То ћемо решавати овако: уз вашу сарадњу, пошто морате сарађивати у овој ствари, секретар ће да сазна шта је то што фали у вашем примерку и све што фали биће вам достављено. Ја не могу да наложим секретару да вам поново штампа комплетна правила, уколико сте већ добили примерак правилника, а рекли сте да јесте. Ипак, госпођо секретар, јавите секретару да је овај предрасправни судија посаветовао, у консултацији са оптуженим и уз његову сарадњу, да треба сазнати шта недостаје у његовом примерку Правилника.

Што се тиче правних саветника и вашег тима одбране, то је спојено са питањем плаћања тих такзованих правних саветника и такзованих тимова стручњака као што сам рекао, то за сада није проблем Расправног већа нити предрасправног судије, господине Шешељ. То је нешто што треба да решите са Секретаријатом. У основи проблема, чини ми се, лежи чињеница да сте сами одлучили да се браните. То је, наравно, ваше право, нико се у то неће мешати, друго, ви нисте до сада предложили никога кога је Секретаријат спреман да прихвати. Мислим да је ово нешто што мора да се реши између вас и Секретаријата и не видим никаквог разлога да се мешам у овом тренутку, осим ако не добијем неке додатне информације које указују да се секретар понаша неразумно, а за сада немам разлога да сумњам да се тако нешто дешава.

Што се тиче видео касета, ради се само о томе, колико сам вас схватио, да нисте добили видео снимак последње статусне конференције. У сваком случају, било да сам вас добро разумео или не, свака видео касета која још увек није достављена оптуженом са назнаком времена, тојест минутаже на коју ће се он касније позивати, мора да му се достави најкасније до краја ове недеље.

Да ли сте ме чули, госпођо секретар. Ви ћете ово пренети господину Холтхиусу. Остаје још то да је оптужени изразио жељу да се његово следеће ступање пред суд ради изјашњавања о кривици одржи тако да се прочита комплетна модификована оптужница са изменама и допунама. То је његово право, молим, с тим у складу, да се обаве неопходне припреме, пошто је то дугачка оптужница, тако да судница буде на располагању онолико дуго колико је потребно.

Мислим да смо решили све што је требало и могу окончати ову статусну конференцију.

Тужилац: Молим вас, часни суде.

Председавајући: Изволите.

Тужилац: Хтела бих да кажем две ствари. Прва се тиче извештаја који је поднела секретар 5. септембра 2005. Тужилаштво није добило два од тих извештаја који се тичу здравственог стања оптуженог, то је поднето екс парте. А ми сматрамо да су здравствени проблеми оптуженог нешто о чему би Тужилаштво требало да буде обавештено. Због тога бисмо желели да добијемо примерке ових поднесака екс парте. Уствари, не схватамо због чега је то поднето екс парте.

Председавајући: Имате ли коментара ви, господине Шешељ?

Др Шешељ: Имам.

Председавајући: Мислим да је у вашем интересу да се то њима достави.

Др Шешељ: Ја сам против тога да било који документ који се тиче мога здравственог стања има ознаку тајности или ознаку екс парте. Ја сам за то да сва документа која се тичу мог здравственог стања буду апсолутно јавна. Немам шта да кријем.

И друго, господине Агиус, имам једну примедбу, можда је то проблем превода, не могу уопште да појмим да је могуће да је таква ваша интерпретација. Ја нисам рекао да сам тражио све пресуде Међународног суда за Руанду, него само оне пресуде на које се позива тужилац у свом претпретресном и осталим поднесцима у мом случају. И друго, нисам рекао да сам добио један превод, ја нисам добио ниједан превод. Покушали су да ми уруче једну пресуду на енглеском, а ништа није преведено. Без тога је моја одбрана немогућа. То је једини правни преседан који има у виду Тужилаштво када разрађује стратегију оптужнице против мене. Како ја могу без тих пресуда на које се оно позива да спремам своју одбрану. Није то ствар Секретаријата.

И треће, господине Агиус, ви овде постављате тај Секретаријат као да је он посебна судска инстанца. Није. Секретаријат је ту да помаже судским већима, да помаже Тужилаштву и да помаже оптуженом. То је чиновнички апарат а не посебна инстанца. Ако ви дозвољавате да Секретаријат буде инстанца која ће ометати моју одбрану, онда је то друга ствар, Ја ћу то имати у виду приликом припремања одбране.

Председавајући: Хвала, господине Шешељ. Правила и Статут предвиђају правни лек за све што изазива код вас незадовољство. Што се тиче овога о чему сте управо говорили, чини се да се оптужени и госпођа тужилац слажу да ви треба да добијете примерак извештаја о његовом здравственом стању који је за сада поднет екс парте и о томе ћемо ми судије разговарати, јер то је једна одлука која се доноси у колегијуму, али ови документи у сваком случају не треба да вам буду достављени пре него што ми тако одлучимо.

Тужилац: Имамо још једно питање да покренемо. Желимо да скренемо пажњу Претресног већа на поднеске оптуженог број 104 и 103.

Председавајући: Један тренутак.

Тужилац: То се зове поднесак др Војислава Шешеља којим се информисе Тужилаштво о његовој намери да изнесе специјалну одбрану.

Председавајући: Ког датума је то поднето?

Тужилац: Осмог септембра 2005. и постоје и слични поднесци. Када смо прочитали те поднеске, установили смо да се заправо ради о апсолутно непоткрепљеним и увредљивим оптужбама на адресу конкретних сведока Тужилаштва. У једном поднеску број 104, на пример, ради се о др Станковићу, једном вештаку, а у поднеску број 103 ради се о господину Милану Бабићу, који је још један од наших сведока. Тужилаштво је свесно да се ови поднесци подносе јавно на прес конференцијама тзв. тима стручњака или прес конференцијама Српске радикалне странке. Ја мислим да то Расправно веће треба да има у виду због тога што, по нашем мишљењу, ово застрашује сведоке и они избегавају да сарађују са Тужилашвом. Нема ниједног другог разлога да се то ради јавно.

Председавајући: Да, госпођо, али ако је такав ваш став, ви такође имате правни лек. Уколико истински верујете да је то тако, ви имате правни лек који можете тражити од Расправног већа и Расправно веће ће вам рећи да ли се слаже са вама или не. Али исто као што ја не дозвољавам господину Шешељу да тек тако износи оптужбе и очекујем од њега да подноси своје захтеве на прописани начин, исто важи и за вас. Ако верујете да се ради о злој намери која

лежи у основи ова два поднеска, треба да тражите правни лек, али ја вам га нећу дати само због тога што сте ви то изrekli на овој статусној конференцији док ви то не учините формално и не тражите разматрање тог питања онако како је предвиђено правилима. Тако да, будите слободни да напишете одговарајући захтев. Хтео сам још да додам да су ова два поднеска грешком уручена Расправном већу број 3.

Тужилац: Тако је, часни суде.

Председавајући: То је једна грешка за коју господин Шешељ није ни знао и ми смо то већ исправили и сматрали смо да је то поднето Расправном већу број 2.

Тужилац: Такође смо и то приметили.

Председавајући: Има ли ли још нешто?

Тужилац: Не, хвала.

Председавајући: Да, господине Шешељ. Не морате да одговарате на ово јер сам рекао да нећу то да узем у обзир

Др Шешељ: Господине Агиус, контрадикторност поступка налаже да ми се омогући да на све оно што изрекне овде тужилац дам свој одговор, без обзира како ви третирали то што каже тужилац.

Председавајући: Поново вам говорим, господине Шешељ, нећете ви диктирати Расправном већу шта да ради. Ја вам нећу дозволити да одговорите на ово због тога што сам већ рекао тужиоцу да нећу узети у обзир њену жалбу све док се не поднесе писмено у облику захтева, што ће вам онда дати прилику да дате свој одговор. Ово је крај расправе за данас. Ова статусна конференција је завршена.

Молим устаните.